

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Woolf, Virginia Jurnalul unei scriitoare: fragmente din
Jurnalul Virginiei Woolf/ trad.: Anca Irina Ionescu.
București : Herald, 2019 Conține index

ISBN 978-973-111-745-4

I. Ionescu, Anca Irina (trad.)
821.111

Pentru noutăți și comenzi
vizitați site-ul nostru:
www.edituraherald.ro
sau contactați-ne la:
office@edituraherald.ro
OP.10 - CP.33 Sect. II București
Tel: 021.319.40.60, 021.319.40.61
Fax: 021.319.40.59, 021.319.40.60
Mob: 0744.888.388, 0771.664.320

A Writer's Diary - Being Extracts from the Diary of Virginia Woolf
A Harvest Book • Harcourt, Inc.
San Diego New York London
Copyright 1954, 1953 by Leonard Woolf

Virginia Woolf

PREFAȚA

Jurnalul unei scriitoare

Fragmente din Jurnalul Virginiei Woolf

Traducere:
ANCA IRINA IONESCU

EDITURA HERALD
București

1918

Luni, 4 august

Până să cumpăr un caiet în care să-mi consemnez primele impresii, mai întâi despre Christina Rossetti și apoi despre Byron, prefer să le notez aici. Un motiv este că nu prea mai am bani, căci am cumpărat Leconte de Lisle în cantități mari. Christina are marea distincție de a fi născută poetă, așa cum pare să știe și ea foarte bine. Dar, dacă i-aș intenta un proces lui Dumnezeu, ea ar fi prima martoră pe care aș cita-o. Este o lectură melancolică. Mai întâi, s-a înfometat de iubire, ceea ce înseamnă că și de viață; apoi, și de poezie, pentru a respecta ceea ce credea că îi cere religia ei. A avut doi pretendenți buni. Primul își avea particularitățile lui. Avea conștiință. Christina se putea căsători numai cu un creștin de o anumită nuanță. Dar nu putea să păstreze această nuanță mai mult de câteva luni la rând. În cele din urmă, a devenit romano-catolic și a fost pierdut. Încă și mai rău a fost cazul domnului Collins – un savant realmente încântător –, un eremit naiv, admirator devotat al Christinei, care nu ar fi putut să fie niciodată primit printre noi. Din acest motiv, ea putea numai să-l viziteze cu duioșie la locuința lui, ceea ce a și făcut până s-a sfârșit din viață. Poezia era și ea castrată. Se apucase să transpună psalmii în versuri și să-și pună poezia în slujba doctrinei creștine. Drept urmare, după cum cred eu, înfometase până la emaciare un talent inițial excelent, care nu-și dorea altceva decât să i se dea voie să-și asume o formă mult mai

rafinată decât, să zicem, cea a doamnei Browning. Scria cu mare ușurință, într-o manieră spontană, copilărească, așa cum este, în general, cazul cu talentele autentice încă incomplet dezvoltate. Avea puterea naturală de a cânta. Și mai și gândea. Avea fantezie. Și suntem destul de necuviincioși ca să presupunem că putea fi fără perdea, dar și plină de duh. Și, drept răsplată pentru toate sacrificiile ei, a murit în teroare, nesigură de mântuire. Mărturisesc că nu am făcut altceva decât să încep să citesc poeziile ei, îndreptându-mi în mod inevitabil atenția spre cele pe care le cunoșteam deja.

Miercuri, 7 august

Jurnalul de la Asheham îmi stoarce observații meticuloase despre flori, nori, găze și prețul ouălor; și, cum sunt singură, nu am ce alt eveniment să consemnez. Tragedia noastră a fost când am strivit o omidă; marea emoție a fost întoarcerea servitorilor ieri-seară de la Lewes, încărcăți cu toate cărțile despre război ale lui L. și cu o recenzie engleză pentru mine, cu părerea lui Brailsford despre Liga Națiunilor și a lui Katherine Mansfield, *Fericire (Bliss)*. Am aruncat jos *Fericirea* exclamând: „E terminată!” Nu prea văd cât de multă încredere în ea ca femeie sau ca scriitoare mai poate supraviețui după acest gen de nuvelă. Va trebui să mă împac cu acest gând. Mi-e teamă că mintea ei este o pojghiță foarte subțire de strat fertil, depus pe o stâncă foarte stearpă. *Fericirea* este destul de lungă ca să-i dea șansa să meargă mai adânc. Dar, în loc de aceasta, se mulțumește cu o deșteptăciune superficială; și întreaga concepție este săracă, ieftină, nu există viziunea – fie ea și imperfectă – unei minți interesante. Și scrie și prost. Iar efectul este, așa cum spuneam, că îmi lasă impresia unei ființe omenești insensibile și rigide. Am s-o citesc din nou, dar nu cred că

îmi voi schimba părerea. Va continua să facă lucruri de felul acesta, perfecte pentru satisfacția ei și a lui Murry. Acum mă simt ușurată că nu au venit. Sau este absurd să citești toate aceste critici la adresa ei într-un roman?

Oricum, am fost încântată să pot continua cu Byron al meu. Cel puțin, are virtuți bărbătești. De fapt, mă amuză să constat cât de ușor îmi pot imagina efectul pe care îl avea asupra femeilor – mai ales asupra celor mai prostuțe și fără educație, care nu-i puteau face față. Și erau și atât de multe care ar fi vrut să și-l adjudece! Încă de pe vremea când eram copil (așa cum ar spune Gertler, ca și când aceasta ar fi o dovadă că este o persoană cu totul remarcabilă), aveam obiceiul să citesc toată biografia cuiva și să-mi construiesc un personaj imaginar din fiecare nouă informație pe care o puteam obține despre acesta. În timpul acestei pasiuni, numele lui Cowper sau Byron, sau al oricui altcuiva se nimerea să fie, parcă țâșnea din cele mai neașteptate pagini. Și apoi, brusc, figura se distanța și rămânea numai unul dintre morții obișnuiți. Sunt foarte impresionată de calitatea extrem de proastă a poeziei lui B. – pe care Moore o citează aproape mut de admirație. De ce au considerat că versurile acestea de Album reprezintă focul cel mai sacru al poeziei? Abia dacă se citesc cu mai multă plăcere decât L.E.L. (Letitia Elizabeth Landon) sau Ella Wheeler Wilcox. Și l-au descurajat să facă ceea ce se pricepea mai bine, adică să scrie satiră. A venit acasă din Orient cu satire (parodii după Horațiu) și cu *Childe Harold* în valiză. Era convins că *Childe Harold* este cel mai bun poem care s-a scris vreodată. Dar în tinerețe nu a crezut niciodată în poezia lui: dovadă, în cazul unei persoane dogmatice atât de încredute, că nu avea talent. Unii ca Wordsworth și Keats cred în aceasta la fel cum cred în orice altceva. Caracterul lui îmi amintește adesea puțin de Rupert Brooke, deși este în dezavantajul

lui Rupert. În orice caz, Byron avea o forță superbă; o dovadă scrisorile lui. În multe privințe avea și un caracter frumos; deși nimeni nu a râs niciodată de aerul lui afectat, a început să semene mai mult cu Horace Cole decât ar fi fost de dorit. Numai o femeie ar fi putut râde de el, dar femeile îl venerau. Nu am ajuns încă la Lady Byron, dar presupun că nu-l ridiculiza, ci doar îl dezaproba. Și în felul acesta a devenit byroniană.

Vineri, 8 august

În lipsa unui interes pentru oameni, ceea ce ne face să fim senini și mulțumiți, ne putem mulțumi și cu Byron. După ce am arătat că sunt dispusă, după un secol, să mă îndrăgostesc de el, presupun că părerea mea despre *Don Juan* ar putea fi părtinitoare. Probabil că este poemul cu această lungime care se citește cel mai ușor dintre toate cele scrise vreodată; este o calitate pe care o datorează parțial naturii flexibile, galopante la împlinire a metodei lui. Metoda în sine este o descoperire. Este ceea ce alții au căutat zadarnic – o formă elastică în care să încapă tot ceea ce ai dori să pui. Astfel, a putut să-și exprime stările sufletești așa cum le trăia; a putut să scrie orice îi trecea prin minte. Nu și-a propus să fie poetic și și-a salvat astfel geniul rău de romantismul fals și de imaginație. Când este serios, este sincer și poate aborda orice subiect dorește. Scrie 16 cânturi fără să cravașeze niciodată calul. Evident, avea mintea ascuțită pe care Sir Leslie, tatăl meu, ar fi numit-o o natură tipic masculină. Susțin că aceste genuri ilicite de cărți sunt mult mai interesante decât cărțile cuvinicioase care respectă cu religiozitate iluziile tot timpul. Totuși, nu pare un exemplu ușor de urmat și, într-adevăr, ca toate lucrurile gratuite și lesnicioase, numai cei cu adevărat iscusiți și maturi reușesc să le realizeze cu succes.

Dar Byron era plin de idei – o calitate care conferă duritate versului lui –, ceea ce mă face să pornesc în mici excursii în peisajul înconjurător sau în încăpere în mijlocul lecturii. Iar diseară voi avea plăcerea să-l termin, deși, ținând seama de faptul că am fost încântată aproape de fiecare strofă, nu știu sigur dacă chiar va fi o plăcere. Dar așa se întâmplă întotdeauna, indiferent dacă este vorba despre o carte bună sau proastă. Maynard Keynes afirma în mod similar că întotdeauna taie paginile cu reclamele de la sfârșit, ca să știe exact cât mai are de parcurs.¹

Luni, 19 august

Apropo, am terminat *Electra* de Sofocle, care tot zăcea pe aici, deși nu este chiar așa de înspăimântător de dificilă, la urma urmelor. Ceea ce mă impresionează întotdeauna din nou este natura admirabilă a povestirii. Parcă este de-a dreptul imposibil să *nu* faci o piesă de teatru bună din ea. Probabil că acesta este rezultatul intrigilor tradiționale care au fost îmbunătățite și eliberate de tot ceea ce era superfluu prin cizelarea efectuată de nenumărați actori, autori și critici, până a devenit precum o bucată de sticlă netezită de apa mării. De asemenea, dacă toți cei din public știu dinainte ce se va întâmpla, se pot exprima nuanțe mult mai subtile și se pot elimina multe cuvinte. În orice caz, sentimentul meu este întotdeauna că nu putem citi suficient de atent, că nu putem acorda suficientă importanță fiecărui rând sau fiecărei aluzii și că ariditatea aparentă este numai de suprafață. Desigur, rămâne problema descifrării emoțiilor greșite din text. Mă simt în general umilită când descopăr cât de mult este în stare să vadă

¹ Cărțile se publicau pe atunci sub formă de coli de tipar îndoite, iar, pentru a putea fi citite, fiecare pagină trebuia tăiată pe margine, ceea ce explică de ce Keynes tăia ultimele pagini ale cărții. (N. tr.)

Jebb. Singura mea îndoială este dacă nu cumva vede prea mult – așa cum cred că i se poate întâmpla cuiva cu o piesă englezească modernă proastă, dacă se apucă să lucreze la ea. Și, în sfârșit, farmecul deosebit al limbii grece rămâne la fel de puternic și la fel de greu de explicat ca întotdeauna. Simți diferența incomensurabilă dintre text și traducere la fiecare cuvânt. Eroina este aproape aceeași în Grecia ca și în Anglia. Este de genul lui Emily Brontë. Clitemnestra și Electra sunt în mod clar mamă și fiică și de aceea între ele ar trebui să existe o oarecare simpatie, dar probabil că simpatia prost îndrumată dă naștere celei mai aprige uri. E. este genul de femeie care pune familia mai presus de orice; pe tatăl său. Nutrește mai multă venerație pentru tradiție decât fiii casei și se simte născută de partea tatălui, nu a mamei. Este ciudat de remarcant că, deși convențiile sunt absolut false și ridicole, nu par niciodată meschine sau nedemne, așa cum sunt prezentate întotdeauna convențiile noastre englezești. Electra ducea o viață mult mai îngrădită decât femeile din epoca victoriană de mijloc, dar aceasta nu are niciun efect asupra ei, cu excepția faptului că o face să fie aspră și splendidă. Nu putea să iasă la plimbare singură; în cazul nostru, ar fi fost nevoie de o servitoare sau de o trăsură elegantă.

Marti, 10 septembrie

Deși nu sunt singura persoană din Sussex care îl citește pe Milton, intenționez să-mi scriu impresiile despre *Paradisul pierdut*, cât mai sunt încă la el. „Impresii” descrie foarte corect genul de lucruri care mi-au rămas în minte. Am lăsat necitite multe ghicitori. Am alunecat prea ușor mai departe ca să gust întreaga aromă. Cu toate acestea văd – și sunt de acord într-o oarecare măsură – că această aromă este răsplata celei mai subtile învățăături. Și

mă frapează diferența dintre acest poem și oricare altul. Aceasta constă, cred eu, în sublima distanțare și impersonalitate a emoției. Nu am citit niciodată Cowper pe sofa, dar îmi pot imagina că *The Sofa*¹ este un substitut degradat pentru *Paradisul pierdut*. Substanța lui Milton este alcătuită în întregime din descrieri minunate, frumoase și magistrale ale trupurilor de îngeri, ale bățăliilor, zborurilor și locuințelor lor. Se descurcă bine în ceea ce privește oroarea, imensitatea, mizeria și sublimul, dar niciodată în privința pasiunilor inimii omenești. A existat, oare, vreodată un poem care să arunce atât de puțină lumină asupra propriilor bucurii și necazuri? Nu mă ajută cu nimic să-i judec viața; abia dacă simt că Milton a trăit sau i-a cunoscut pe bărbați și pe femei, cu excepția chestiunilor mărunte legate de căsătorie și de îndatoririle femeii. A fost primul dintre *masculiniști*², dar denigrarea lui izvorăște din propriul ghinion și pare un ultim cuvânt malițios în certurile lui casnice. Dar cât de rafinat, cât de puternic și de meticulos este totul!

Ce poezie? Îmi pot imagina că, după aceasta, până și Shakespeare va părea puțin tulburat, personal, pățimaș și imperfect. Îmi pot imagina că aceasta este esența din care sunt diluate apoi toate celelalte poezii. Finețea inexprimabilă a stilului, în care sunt perceptibile atâtea nuanțe una după alta, ne va ține privirile ațintite în continuare asupra lui, cu mult timp după ce s-a încheiat povestirea care se desfășoară la suprafață. Adânc, în străfunduri, sesizăm alte combinații, respingeri, fericiri și măiestrii. Mai mult chiar, dacă nu există nimic precum groaza lui Lady

¹ *The Sofa* este una din cele șase cărți ale poemului *The Task: A Poem*, în vers alb, publicat de William Cowper în 1785. (N. red.)

² Susținător al drepturilor bărbaților, care aderă la promovarea opiniilor, valorilor etc. specific masculine; antifeminist. (N. red.)

Macbeth sau urletul lui Hamlet, niciun fel de simpatie sau intuiție, personajele sunt maiestuoase; în ele se însumează mult din ceea ce au gândit oamenii despre locul nostru în univers, despre datoria noastră față de Dumnezeu, despre religia noastră.

1919

Luni, 20 ianuarie

Am intenția să transcriu totul când am să pot cumpăra un caiet, așa că omit toate drăgălășeniile obișnuite de Anul Nou. De astă dată nu banii îmi lipsesc, ci capacitatea de a mă duce până în Fleet Street, după două săptămâni petrecute în pat. Până și mușchii mei de la mâna dreaptă se simt așa cum îmi imaginez că trebuie să se simtă în mâna unei servitoare. În mod curios, mă simt la fel de anchilozată când trebuie să mânuiesc propoziții, deși în mod firesc ar trebui să fiu mai bine echipată mintal acum decât eram cu o lună în urmă. Cele două săptămâni petrecute în pat au fost provocate de faptul că mi-am scos un dinte și că eram suficient de obosită ca să am o durere cumplită de cap – o treabă lungă și deprimantă, care ceda și se intensifica apoi din nou ca o ceață într-o zi de ianuarie. O oră de scris zilnic – aceasta este porția care îmi este permisă pentru următoarele câteva săptămâni; și, cum am teaurizat-o, în dimineața aceasta pot s-o cheltuiesc în cea mai mare parte, căci L. este plecat, iar eu am rămas mult în urmă cu luna ianuarie. De notat totuși că jurnalul nu poate conta ca scriere, deoarece tocmai am recitat jurnalul de anul trecut și am fost izbită de galopul rapid în care l-am parcurs, uneori hurducându-se de-a dreptul intolerabil pe caldarâm. Dar, dacă nu ar fi fost scris aproape mai repede decât cea mai rapidă dactilografă, dacă m-aș fi oprit din scris ca să mă gândesc, nu l-aș mai fi scris deloc. Iar metoda prezintă

și avantajul că explorează accidental și anumite chestiuni răzlețe, pe care le-aș fi eliminat dacă aș fi ezitat, dar care sunt ca niște diamante într-o grămadă de gunoi. Dacă la 50 de ani, atunci când se va așeza să-și scrie memoriile pornind de la aceste caiete, Virginia Woolf nu va fi în stare să alcătuiască o frază așa cum trebuie, nu pot decât să o compătimesc și să-i arăt focul din cămin, unde are permisiunea mea să ardă aceste pagini cu atât de multe momente întunecoase cu ochii roșii în ele. Dar cât de mult o invidiez pentru sarcina pe care i-o pregătesc! Nimic nu mi-ar putea plăcea mai mult! La gândul acesta, aniversarea mea de sâmbăta viitoare, când împlinesc 37 de ani, este deja eliberată de unele spaime. În parte, de dragul acestei doamne în vârstă (atunci nu vor mai fi posibile niciun fel de subterfugii: la 50 de ani va fi o femeie în vârstă, deși anticipez protestele ei și sunt de acord că nu va fi bătrână), pentru a da acestui an o temelie solidă, intenționez să-mi petrec serile din această săptămână de captivitate trecându-mi în revistă prietenii și starea lor actuală, cu câteva observații referitoare la caracterele prietenilor mei. Și voi face o estimare a realizărilor lor de până acum și o previziune cu privire la realizările viitoare. Doamna de 50 de ani va putea spune cât de aproape am fost de adevăr. Dar am scris destul pentru seara aceasta (numai 15 minute după cum văd).

Miercuri, 5 martie

Tocmai m-am întors acasă după ce am petrecut patru zile la Asheham și una la Charleston. Stau și aștept să vină Leonard, iar creierul continuă să-mi alerge de-a lungul șinelor de cale ferată, ceea ce mă împiedică să citesc. Dar, o, dragul meu, câte am de citit! Toate lucrările domnilor James Joyce, Wyndham Lewis, Ezra Pound, ca să le compar cu întreaga operă a lui Dickens și a doamnei Gaskell; pe